

درباره اسناد پاناما و درس‌های آن

گفتگو رادیو فرانسه با مهرداد درویش پور

انتشار نتایج بررسی ۱۱ میلیون سند توسط ۱۰۷ رسانه و از جمله روزنامه "لوموند" که بخشی از این اسناد را منتشر کرد و همچون بمبی منفجر شد، نشانگر این است که وارد دوران دیگری از روزنامه‌نگاری شده‌ایم که به شکل یک مقطع تاریخی به جا خواهد ماند.

البته پیش از آن "ویکی‌لیکس"، "ان‌جی‌او"یی که مسئول آن "جولین آسانژ" بود، که میلیون‌ها سند در پیوند با جاسوسی، فساد و یا پایمال کردن حقوق بشر را برملا کرد و پس از آن نوبت "ادوارد اسنودن" رسید که گستره شنود جهانیان و جاسوسی مخبراتی "سازمان امنیت ملی" آمریکا را به جهانیان شناخت، سپس "آفشور لیکس"، "سویس لیکس"، "لوکس لیکس" هم به این لیست پیوستند.

این بار کار این روزنامه نگاران هزار برابر بزرگتر از دیگران توصیف شده که به مهارت بسیار توسط ۱۰۷ رسانه جهان با کار بر اسنادی که همگی از یک شرکت پانامائی به نام "موساک فون سه کا" به دست آمد به سرانجام رسید. این کار عظیم به کمک اینترنت و موتورهای جستجو ممکن گردید.

این رخداد بزرگ و تاریخی از چند نظر پرسش برانگیز شد. پاره ای از آنها را می‌توان به این اختصاص داد که :

– آیا می‌توان اکنون گفت که این کار سرآغاز دوران "آگاه کنندگان" است که تاکنون مخفیانه در درون نهادها و نظام‌ها به گردآوری اطلاعات می‌پرداختند و آنها را در اختیار گردآواران گذاشته اند؟

آیا می‌توان گفت که با دریافتن گستره میزان فساد و بهره‌برداری پنهانی شخصیت‌ها، گروه‌ها، ورزشکاران، هنرمندان و مدیران شرکت‌های بزرگ که به آنها باید شبکه‌های جنایتکاران و بانک‌ها را نیز افزود، باید در انتظار رستاخیز یک جامعه مدنی توانا در سطح جهان باشیم؟ چون فعالیت یک نظام طی ۳۸ سال و رفتارهای ناسالم شهروندان ۲۰۰ کشور، زیر ذره‌بین گذاشته شده است. البته همه این‌ها به شکل

غیرقانونی انجام نگرفته اما امروز دیگر هیچکس نیست که از معاملات بانکی پیچیده که به گریز از مالیات کمک می‌کنند، خبر نداشته باشد.

سرانجام این که با دوگانگی دولت‌مردان چگونه می‌توان مبارزه کرد؟ چون گرچه مقوله لزوم حفظ امنیت و به رسمیت شناختن موقعیت حقوقی "آگاه کننده گان" از چندی پیش مطرح شده بود، اما این بار "فرانسوا هولاند" رئیس‌جمهوری فرانسه بر آن تکیه کرد و گفت: آنها کار سودمندی می‌کنند و خطر به جان می‌خرند؛ از این رو می‌بایست از آنها محافظت به عمل آورد.

اما "ادوارد اسنودن"، که هنوز در روسیه پناهنده است، به دوگانگی "فرانسوا هولاند" اشاره کرد و وی را مورد تمسخر قرار داد و گفت هنگامی که همه نمایندگان پارلمان فرانسه از او خواستند که به وی پناهندگی دهد، او نپذیرفت... این کارمند پیشین سازمان امنیت ملی آمریکا، می‌پرسد «آیا باید برای اینکه یک "آگاه کننده" مورد حمایت "فرانسوا هولاند" قرار بگیرد، می‌بایستی با کار خود امکان ورود یک درآمد هنگفت به فرانسه را تضمین کند»؟ این پرسشها را با مهرداد درویش‌پور، استاد دانشگاه و جامعه‌شناس در سوئد مطرح کردم.

او با گفتن این که این رویداد بی‌نظیر است، می‌افزاید که اکنون دولت‌مردان و صاحبان ثروت در کشورهای دمکراتیک، راه‌های پیشرفته دیگری برای پنهان‌کاری‌های خود خواهند یافت. اما در کشورهای غیردمکراتیک، دولت‌مردان بر فشارهای خود خواهند افزود. اما فاش‌سازی‌ها، شهروندانی را که از سیاست و سیاستمداران دلزده شده‌اند، آگاه‌تر می‌کند و آنها را برای ایستادن در برابر فساد آماده می‌سازد.

اسناد پاناما و درس‌هایی که از آن می‌توان گرفت، موضوع چشم‌انداز روز است که در آن شهلا رستمی با مهرداد درویش‌پور استاد دانشگاه و جامعه‌شناس گفتگو کرده است. برای شنیدن این گفتگو به فایل صوتی مراجعه کنید.

[این گفتگو را گوش کنید](#)